

PROGRAM

POLAGANJE ISPITA VATROGASCA

Program za polaganje ispita vatrogasca, u skladu sa važećim propisima, sadrži sljedeće gradivo, pravne izvore i literaturu:

I.1. GRADIVO IZ OPŠTEG DIJELA ISPITA

Programsko gradivo obuhvata osnovna znanja iz propisa u oblasti:

a) zaštite od požara

- Osnovni pojmovi i definicije (gorenje, vatra, požar, eksplozija, zapaljive materije, eksplozivne materije, opasne materije, požarna opasnost, požarna otpornost, rizik od požara, požarna sigurnost, požarni sektor, požarno stepenište, sigurnosno stepenište, evakuacija, putevi za evakuaciju, i dr.);
- Osnovni nosioci zaštite od požara (pravna lica, državni organi, druge institucije i građani), mjesta i prostori organizovanja i provođenja zaštite od požara;
- Mjere zaštite od požara (opće, preventivne i aktivne/represivne);

- Sistemi aktivne zaštite od požara (stabilni sistemi za gašenje požara vodom, ugljen dioksidom, prahom, pjenom i dr., vatrodajavni sistemi, stabilni sistemi za detekciju eksplozivnih smjesa, i dr.);
 - Mjere zaštite od požara u zavisnosti od namjene građevine, zastupljenog tehničko-tehnološkog procesa, vrste i količine materijala koji se u njima proizvode, prerađuju, veličine i spratnosti građevine, lokacije građevine, vrste materijala koji je upotrijebljen za građenje;
 - Mjere zaštite od požara u pogledu upotrebe elektro, gromobranskih, plinskih instalacija i uređaja, kao i dimovoda i ložišta u građevinama;
 - Obezbjedenje vode za gašenje požara u građevinama u naseljenim mjestima i van naseljenih mjesta;
 - Uskladištavanje zapaljivih, eksplozivnih i drugih opasnih materija i upotreba otvorene vatre u građevinama i prostorima;
 - Oprema, uređaji i sredstva za gašenje požara u građevinama i na otvorenim prostorima (šume, šumsko i poljoprivredno zemljište i ostali prirodni resursi) u vlasništvu ili koje koriste pravno lice, državni organ ili druga institucija;
 - Organizacija i funkcionisanje, planiranje i provođenje mjera zaštite od požara u općini/gradu i kantonu i pravnim licima, državnim organima i drugim institucijama (plan zaštite od požara, opći akt-pravilnik zaštite od požara);
 - Odgovornost upravitelja stambenih objekata za provođenje mjera zaštite od požara;
 - Organizovanje odgovarajućeg nadzora (unutrašnje kontrole) nad provođenjem mjera zaštite od požara u garaževinama i prostorima, šumama, šumskom i poljoprivrednom zemljištu, prirodnim resursima od strane korisnika i vlasnika tih građevina i prostora.
- vatrogastva**
- Organizacija i funkcionisanje vatrogastva u Federaciji BiH: vatrogasna djelatnost, vatrogasne snage;
 - Profesionalne vatrogasne jedinice: osnivanje, poslovi, veličina - lična i materijalna formacija, raspored na terenu, područje djelovanja i rada, dužnosti profesionalnog vatrogasca i poštovanje pravila službe, postavljenje i dužnosti starije vatrogasne jedinice, vođenje evidencije u profesionalnoj vatrogasnoj jedinici;
 - Dobrovoljna vatrogasna društva: mjesto i uloga u uloga dobrovoljnih vatrogasnih društava i jedinica u oblasti vatrogasne djelatnosti, osnivanje, način formiranja, proglašavanje službom za zaštitu od požara, stručno osposobljavanje i usavršavanje dobrovoljnih vatrogasaca;
 - Vatrogasne jedinice pravnih lica: osnivanje i djelovanje;
 - Vatrogasni savezi: ciljevi, osnivanje, djelovanje;
 - Stručno osposobljavanje i usavršavanje profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca u profesionalnim, dobrovoljnim, kao i vatrogasnim jedinicama pravnih lica, radno - pravni status vatrogasaca i naknade.
- c) prometa i prevoza zapaljivih, eksplozivnih i drugih opasnih materija**

- Utovar, istovar, distribucija, smještaj i upotreba eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova u skladištima, priručnim skladištima i prodavnicama;
- Uskladištavanje zapaljivih tečnosti (vrste nadzemnih i podzemnih rezervoara, način postavljanja, mjere zaštite od požara);
- Uskladištavanje zapaljivih gasova (rezervoari, način postavljanja, pokretni zatvoreni sudovi - boce za komprimovane, tečne i pod pritiskom rastvorene gasove, mjere zaštite od požara);
- Eksplozivne smjese i zone opasnosti na prostorima na kojima se uskladištavaju i pretaču zapaljive tečnosti i gasovi;
- Protiveksplozijska zaštita električnih instalacija i uređaja na mjestima ugroženim od eksplozivnih smjesa (Ex zaštita);
- Izgradnja stanica za snabdijevanje gorivom motornih vozila i uskladištavanje i pretakanje goriva na tim stanicama;
- Pretakanje zapaljivih tečnosti i gasova i mjere zaštite od požara prilikom pretakanja;
- Upotreba ulja za loženje u domaćinstvima i za pogonske potrebe (uskladištavanje, način korištenja, mjere zaštite od požara);
- Prevoz eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova i drugih opasnih materija u cestovnom saobraćaju.

d) gašenja požara - vatrogasne intervencije i zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara

- Opšta obaveza gašenja početnog požara, odnosno dojavljivanja o pojavi požara, od strane građana/stanovništva;
- Postupak vatrogasne jedinice nakon primljene dojave o pojavi požara;
- Rukovođenje akcijom gašenja požara;
- Postupak u slučaju kad angažirana vatrogasna jedinica ne može raspoloživim snagama i sredstvima ugasiti požar;
- Mehanizam angažiranja vatrogasnih jedinica općina/grada i kantona i drugih snaga na gašenju požara i međusobna saradnja u gašenju velikih požara;
- Nadležnost štaba civilne zaštite općina/grada, kantona i Federacije u rukovođenju akcijama gašenja požara (u situacijama kada dođe do velikih požara i kada je nužno angažiranje, pored vatrogasnih jedinica i drugih snaga radi učešća u gašenju požara i spašavanja ugroženih ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom);
- Prava građana u vrijeme učešća u vatrogasnoj intervenciji po naredbi nadležnog štaba civilne zaštite i naknade za učešće u vatrogasnoj intervenciji.

1.2. GRADIVO IZ POSEBNOG DIJELA ISPITA

Programsko gradivo obuhvata osnovna znanja po sljedećim oblastima:

a) Fizičko - hemijski proces gorenja i gašenja požara

- Uslovi za nastajanje procesa gorenja (oksidacija);
- Mehanizam gorenja materija u čvrstom, tečnom i gasovitom stanju;
- Osnovna znanja o fizičko - hemijskim osobinama požarno opasnih materija (npr. kiseonik, vodonik, ugljenik, hlor, azot, sumpor; ugljikovodonici: propan, butan, prirodni gas, aceten, derivati nafte; kiseline;

- azotna, sumporna i hlorovodonična; baze: amonijum hidroksid i kalijum hidroksid; organski rastvarači; alkoholi, eteri i aromatski ugljikovodonici - benzol i toluol; materije koje burno reaguju sa vodom i vazduhom: kalcijum - karbid, natrijum i fosfor);
- Zapaljive i eksplozivne smjese;
- Uslovi za gorenje i širenje požara;
- Toplota i temperatura;
- Toplotna i električna energija potrebna za gorenje;
- Izvori toplote za izazivanje (nastajanje) požara;
- Mjere i postupci za sprečavanje nastajanja požara;
- Produkti gorenja zapaljivih i opasnih materija;
- Uslovi za nastajanje eksplozija (granice eksplozivnosti);
- Opasnosti po zdravlje i život ljudi od požara i eksplozija;
- Efekti gašenja požara (ugušivanje, ohlađivanje, razblaživanje, antikatalitički efekat).

b) Zaštita od požara u građevinarstvu i snabdijevanjem vodom za potrebe gašenja požara

- Osnovni građevinski materijali (prirodni, vještački i spojni);
- Vatrootpornost materijala i elemenata građevinskih konstrukcija;
- Požarni sektori;
- Podjela građevinskih objekata prema sistemu postavlke nosećih zidova,
- Glavni dijelovi zgrade (krovne konstrukcije, krovni pokrivači, ložišta, dimovodi i dimnjački kanali, ostale instalacije u zgradi);
- Zaštita drvenih konstrukcija od požara;
- Horizontalne i vertikalne požarne prepreke u zgradama i njihova izgradnja;
- Način obezbjeđenja vode za gašenje požara u zgradama (zidni hidranti, njihov raspored u zgradi i oprema).

c) Požarne opasnosti i mjere zaštite od požara u građevinama, industriji, šumama, šumskom i poljoprivrednom zemljištu, prirodnim resursima

- Požarne opasnosti i mjere zaštite od požara u građevinama (za javnu upotrebu, visokim objektima i dr.);
- Preventivne mjere zaštite od požara u hemijskoj, naftnoj, drvnoj, tekstilnoj, prehrambenoj, metalnoj i metaloprerađivačkoj industriji; skladištima, zanatskim radionicama, pri obavljanju zavarivanja, rezanja i lemljenja i sl.;
- Zaštita od požara u šumama, šumskom i poljoprivrednom zemljištu, prirodnim resursima.

d) Oprema, uređaji i druga sredstva za sprječavanje i gašenje požara, zaštitu i spašavanje

- Hidraulički aparati u vatrogastvu - podjela, osnovne tehničke karakteristike;
- Pneumatski podizači tereta - podjela, osnovne tehničke karakteristike;
- Uređaji za mjerenje eksplozivnih koncentracija gasova i para zapaljivih tečnosti u vazduhu - eksplozimetar;
- Pumpe za pretakanje agresivnih materija - osnovne tehničke karakteristike;
- Podjela i tehničke karakteristike usisnih i tlačnih cijevi;
- Podjela vatrogasnih armatura za vodu (osnovne tehničke karakteristike);
- Podjela vatrogasnih armatura za pjenu (osnovne tehničke karakteristike);
- Vatrogasne pumpe (podjela),
- Vrste i namjena vatrogasnih vozila, osnovne tehničke karakteristike;

- Oprema za ličnu i kolektivnu zaštitu vatrogasaca (opis, upotreba, održavanje, osnovne tehničke karakteristike);
- Aparati za zaštitu organa za disanje - podjela, osnovne tehničke karakteristike;
- Sistemi aktivne zaštite od požara;
- Održavanje, ispitivanje i certificiranje sistema aktivne zaštite od požara i sredstava za gašenje požara;
- Sve vrste prenosnih i prijevoznih aparata za gašenje požara;
- Uređaji i oprema za spašavanje, penjanje i rad na visini - podjela, osnovne tehničke karakteristike.

e) **Taktika gašenja požara**

- Klasifikacija požara (prema vrsti zapaljive materije, po fazama razvoja, u zavisnosti od mjesta nastanka, po obimu i veličini);
- Razvoj i širenje požara na otvorenom i u zatvorenom prostoru;
- Taktičko djelovanje vatrogasnih formacija pri gašenju požara;
- Primjena sredstava za gašenje požara (voda, pjena, prah, ugljendioksid, priručna sredstva, baloni);
- Proračun količine sredstava za gašenje;
- Opasnosti pri gašenju i mjere zaštite;
- Gašenje požara u privredi (u prehrambenoj, tekstilnoj, drvenoj, metaloprerađivačkoj, hemijskoj industriji, industriji gume, u rudnicima i dr.);
- Gašenje požara pojedinog dijela objekta,
- Gašenje požara na cestovnim vozilima, avionima, željezničkim vozilima, brodovima;
- Gašenje šumskog požara;
- Rukovođenje i komandovanje vatrogasnim intervencijama;
- Taktičko djelovanje vatrogasnih formacija pri akcidentima sa opasnim materijama;
- Identifikacija opasnih materija pri akcidentima;
- Simboli i oznake u oblasti zaštite od požara i prevoza opasnih materija;
- Osnove kartografije i topografije;
- Rad vatrogasaca po završenoj vatrogasnoj intervenciji - gašenju požara;
- Spašavanje ljudi i materijalnih dobara u prirodnim i drugim nesrećama (od poplava, iz ruševina, u rudarskim nesrećama, u saobraćajnim nezgodama, evakuacija ugroženih ljudi i materijalnih dobara itd.).

I.3. - PRAVNI IZVORI ZA POLAGANJE ISPITA VATROGASCA

1. Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 64/09);
2. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", br. 39/03, 22/06 i 43/10);
3. Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/06, 72/07 i 32/08);
4. Zakon o prevozu opasnih materija ("Službeni list SFRJ", broj 27/90);
5. Zakon o prometu eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova ("Službeni list SR BiH", broj 39/89);
6. Zakon o prometu eksplozivnih materija ("Službeni list SFRJ", broj 30/85);
7. Zakon o rudarstvu Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 26/10);
8. Pravilnik o izgradnji postrojenja za zapaljive tečnosti i o uskladištavanju i pretakanju zapaljivih tečnosti ("Službeni list SFRJ", br. 20/71 i 23/71);

9. Pravilnik o izgradnji stanica za snabdijevanje gorivom motornih vozila i o uskladištavanju i pretakanju goriva ("Službeni list SFRJ", broj 27/71);
10. Pravilnik o smještaju i držanju ulja za loženje ("Službeni list SFRJ", broj 45/67);
11. Pravilnik o izgradnji postrojenja za tečni naftni gas i o uskladištavanju i pretakanju tečnog naftnog gasa ("Službeni list SFRJ", br. 24/71 i 26/71);
12. Pravilnik o tehničkim normativima za pokretne zatvorene sudove za komprivone, tečne i pod pritiskom rastvorene gasove ("Službeni list SFRJ", br. 25/ 80 i 9/86);
13. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu visokih objekata od požara ("Službene novine Federacije BiH", broj 81/11);
14. Pravilnik o tehničkim normativima za uređaje u kojima se nanose i suše premazna sredstva ("Službene novine Federacije BiH", broj 20/12);
15. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara i eksplozija ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/11);
16. Pravilnik o tehničkim normativima za vanjsku i unutrašnju hidrantsku mrežu za gašenje požara ("Službene novine Federacije BiH", broj 87/11);
17. Pravilnik o tehničkim normativima za projektovanje, građenje, pogon i održavanje gasnih kotlovnica ("Službeni list SFRJ", br. 10/90 i 52/90); i Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o tehničkim normativima za projektovanje, građenje i održavanje plinskih kotlovnica, ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/97);
18. Tehnički propisi za specijalnu zaštitu elektroenergetskih postrojenja od požara ("Službeni list SFRJ", br. 16/66, 58/72, 24/75 i 74/90);
19. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu od statičkog elektriciteta ("Službeni list SFRJ", br. 62/73);
20. Pravilnik o tehničkim normativima za gromobrane ("Službeni list SFRJ", br. 13/68);
21. Pravilnik o jugoslovenskim standardima za protueksplozijsku zaštitu ("Službeni list SFRJ", br. 18/81, 31/82, 4/87);
22. Pravilnik o tehničkim normativima za električne instalacije niskog napona ("Službeni list SFRJ", br. 53/88);
23. Pravilnik o načinu prevoza opasnih materija u drumskom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", br. 76/90);
24. Pravilnik o stručnoj spremi i načinu provjere stručnog znanja lica koja mogu rukovati eksplozivnim materijama lica koja mogu rukovati zapaljivim tečnostima i gasovima u prometu ("Službeni list" SRBiH broj 15/78);
25. Uredba o tehničkim svojstvima koje građevine moraju zadovoljavati u pogledu sigurnosti, te načina korištenja i održavanja građevina ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/07 i 51/08).

I.4. LITERATURA ZA POLAGANJE ISPITA VATROGASCA

1. Preventivna zaštita od požara, izdanje Vatrogasnog saveza Jugoslavije, Beograd;
2. Zaštita od požara pri projektovanju i izvođenju zgrada, izdanje Vatrogasnog saveza Jugoslavije, Beograd;
3. Zapaljive i druge vatrogasne materije, izdanje Saveza inženjera i tehničara, Beograd;
4. Vatrogasna tehnika, izdanje Vatrogasnog saveza Jugoslavije;
5. Snabdijevanje vodom i vodogradnja, izdanje Vatrogasnog saveza Jugoslavije, Beograd;
6. Taktika gašenja požara izdanje Vatrogasnog saveza Jugoslavije, Beograd;

7. Opštejugoslovenska pravila za stručnu i praktičnu obuku vatrogasaca, Izdanje Vatrogasnog saveza Jugoslavije, Beograd;
8. Taktika gašenja požara, autor Baručija Hilmo;
9. Uređaji, oprema i sredstva za gašenje požara i zaštitu od požara, SKTH/Kemija u industriji, Zagreb, 1991. autor Zdenko Šmejkal;
10. Vatrogasna vozila, Hrvatska vatrogasna zajednica Zagreb, 2001. autor Zdenko Šmejkal;
11. Osnovi preventivne zaštite od požara, Vatrogasni savez Jugoslavije Beograd 1979. drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, autor Veljko Kostić;
12. Zapaljive i druge opasne materije, Udruženje publicista Beograd 1980. autor Veljko Kostić;
13. Gorenje i sredstva za gašenje, "Mi Star" Zagreb 1996. autor Đurđica Šmer Pavelić;
14. Priručnik za osposobljavanje vatrogasnih dočasnika i časnika, Hrvatska vatrogasna zajednica Zagreb, 2006. grupa;
15. Tehnički priručnik za zaštitu od požara, "Zagrebinspekt" d.o.o. za kontrolu i inženjering Zagreb 1997. grupa autor Milan Carević i dr.

Prilog 2.

PROGRAM ZA POLAGANJE ISPITA ZA RUKOVODIOCA AKCIJE GAŠENJA POŽARA

Program za polaganje ispita za rukovodioca akcije gašenja požara u skladu sa važećim propisima, sadrži sljedeće gradivo, pravne izvore i literaturu:

II 1. - GRADIVO IZ OPŠTEG DIJELA ISPITA

- a) **Propisi u oblasti zaštite od požara i vatrogastva, prometa i prevoza zapaljivih, eksplozivnih i drugih opasnih materija, zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, prostornog planiranja i građenja**
Programsko gradivo u ovoj oblasti, za rukovodioca akcije gašenja požara, pored odgovarajućeg gradiva za polaganje ispita vatrogasca navedenog u poglavlju I.1 a), b), c) i d) Priloga - 1, obuhvata i:

- Mjere zaštite od požara u oblasti prostornog planiranja i građenja (pri projektovanju i građenju građevina, izdavanje stručnih ocjena i mišljenja na primijenjenost mjera zaštite od požara u investiciono - tehničkoj dokumentaciji, izrada elaborata zaštite od požara kao sastavni dio projektne dokumentacije, tehnički prijem građevina sa aspekta primijenjenosti mjera zaštite od požara i izdavanje upotrebne dozvole);
- Mjere zaštite od požara na gradilištu i (elaborat zaštite od požara na gradilištu);
- Pravna lica registrovana za djelatnost zaštite od požara;
- Sadržaj i način izrade procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća opštine/grada, kantona, Federacije, sa posebnim osvrtom na sadržaj i izradu procjene ugroženosti od požara;
- Sadržaj i način izrade plana zaštite od požara opštine/grada, kantona;
- Plan zaštite od požara državnih organa, institucija, pravnih lica;
- Vodovodna mreža u naseljenim mjestima u funkciji zaštite od požara;
- Ovlaštenja rukovodioca akcije gašenja požara za vrijeme vatrogasne intervencije;
- Ovlaštenja inspektora za zaštitu od požara;
- Ovlaštenja inspektora za vatrogastvo.

- b) **Osnovni pojmovi i instituti iz Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99)**

Osnovna načela (važenje zakona, poseban postupak, supsidijarna primjena zakona i dr.),

- Stvarna i mjesna nadležnost (pojam i značaj),
- Stranka i njeno zastupanje,
- Podnesci (pojam, kakav mora biti podnesak, sadržaj podneska i postupak u slučaju kad podnesak sadrži nedostatke),
- Dostavljanje pismena,
- Rokovi,
- Povrat u prijašnje stanje,
- Pokretanje postupka, postupak do donošenja rješenja, skraćeni postupak i posebni ispitni postupak,
- Dokazivanje (dokazna sredstva, učesnici u postupku), obezbjeđenje dokaza, Uvjerenja,
- Oblik i sastavni dijelovi rješenja, djelomično, dopunsko i privremeno rješenje, rok za izdavanje rješenja, ispravljanje grešaka u rješenju, zaključak, žalba (nadležnost organa za rješavanje o žalbi, rok za žalbu, sadržaj žalbe, predavanje žalbe, rad prvostepenog organa po žalbi, rješavanje drugostepenog organa po žalbi),
- Izvršenje rješenja i zaključaka.

II.2. GRADIVO IZ POSEBNOG DIJELA ISPITA

- a) Pored gradiva navedenog za polaganje ispita vatrogasca u poglavlju I.2. tač. a), b) i c) Priloga 1, programsko gradivo za rukovodioca akcije gašenja požara obuhvata i sljedeći sadržaj:

- Podjela sredstava za gašenje požara prema njihovom djelovanju na vatru,
- Efekti gašenja požara (ugušivanjem, razblaživanjem, hlađenjem, antikatalitički efekat), antikatalitički odnos vode, ekstrakta i vazduha na dobivanje vazdušne pjene,
- Upotreba sredstava za gašenje požara nekih zapaljivih materija sa specifičnim osobinama (kalcijum - karbid, negašeni kreč, fosfor, sumpor, kalijum, natrijum, aluminijum, celuloid, eksplozivne i zapaljive prašine, eksplozivi i sl.),
- Prirodni izvori vode i način njihovog korišćenja u gašenju požara,
- Izračunavanje protoka vode u rijekama i potocima, podzemnim i nadzemnim rezervoarima;
- Vodovodna mreža: vrste i osnovne karakteristike, hidranti po vrstama i kapacitetima, uređenje prilaza i mjesta za crpljenje vode,
- Mjere zaštite od požara pri izradi regionalnih prostornih i urbanističkih planova (građevinske zone i njihove međusobne udaljenosti, pristupni putevi, prolazi i prilazi objektima u pojedinim zonama, planiranje potrebnih količina vode za gašenje požara u zonama, lokacija vatrogasnih jedinica, sistemi dojave požara itd.),
- Zaštita od požara u oblasti građevinarstva (određivanje mjesta za izgradnju pojedinih objekata, međusobna rastojanja kod proizvodnih i drugih zgrada - računске metode za određivanje rastojanja ili razmještaja objekata, izbor građevinskog materijala, konstrukcija i instalacija u odnosu na namjenu objekata, komunikacije u zgradama za spašavanje ljudi i imovine, protivpožarne prepreke, uređaji za snabdijevanje vodom u zgradama),
- Zaštita od požara u tehnološkim procesima pri proizvodnji i preradi nafte, industrije boja, lakova, kože

- i obuče, sintetičkih vlakana, plastičnih masa, celuloze, metalnoj i metalo - prerađivačkoj industriji, prehrambenoj i drvenoj industriji,
 - Zaštita od požara elektroenergetskih postrojenja (zaštita postrojenja u hidro i termoelektranama, transformatorskim stanicama i transformatorima, kao i zaštita u pomoćnim pogonima elektrana,
 - Sistemi aktivne zaštite od požara u građevinama (automatske, poluautomatske i na ručno aktiviranje), opis, način postavljanja i princip rada, s obzirom na sredstvo za gašenje, automatske i poluautomatske instalacije za otkrivanje i dojavu požara, način postavljanja i princip rada jonizacionih, termičkih i mehaničkih javljača).
- b) Pored gradiva navedenog za polaganje ispita vatrogasca u poglavlju I.2. tačka d) Priloga 1, programsko gradivo za rukovodioca akcije gašenja požara obuhvata i sljedeći sadržaj:
- Centrifugalne pumpe, glavni dijelovi i princip rada;
 - Vakum - pumpe, njena uloga i princip rada;
 - Sprave za crpljenje vode sa većih dubina (dubokosrkač, "Bido" i "Vedo" pumpe), ispitivanje sprava i opreme (radnog opasača, penjačkog užeta, potisnih i utisnih cijevi, armatura, sprava za penjanje i zaštitnih sprava);
 - Sprave za spašavanje sa većih visina i način upotrebe otvorene i zatvorene spušnice i svih vrsta automehaničkih ljestava;
 - Zaštitne sprave (zaštitne maske sa običnim ili specijalnim cjedilom, izolujući aparat, templeks odijela);
 - Bacači vode i pjene.
- c) Pored gradiva navedenog za polaganje ispita vatrogasca u poglavlju I.2. tačka e) Priloga 1, programsko gradivo za rukovodioca akcije gašenja požara obuhvata i sljedeći sadržaj:
- Zadaci rukovodioca akcije gašenja požara: izviđanje, procjena situacije, donošenje odluke o rasporedu ljudi, vatrogasne opreme i sredstava za gašenje, taktički nastup odjeljenja voda i čete, taktički zahvat na požaru (napad i odbrana), izvođenje navale unutrašnje i vanjske i prednosti jedne nad drugom;
 - Gašenje požara u specijalnim uslovima u prostoru i prostorijama sa radioaktivnim materijama, kao i požara koji su nastali upotrebom zapaljivih ratnih sredstava;

- Spašavanje lica i imovine iz zapaljivih zgrada i porušenih objekata, način pronalaženja i dolaska do ugroženih lica.
- d) Mjere obezbjeđenja mjesta gašenja požara
- Obezbeđenje mjesta gašenja požara, postupak kod uklanjanja prepreka, stvari i lica iz ženih prostorija;
 - Prioritet u snabdijevanju vodom i drugim sredstvima potrebnim za gašenje požara i postupak u načinu korišćenja opreme i sredstava koja se nalaze na mjestu gašenja požara;
 - Pružanje pomoći organima unutrašnjih poslova pri iznalaženju uzroka požara.

II.3. PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

a) Pravni izvori:

Pravni izvori za rukovodioca akcije gašenja požara, pored pravnih izvora navedenih u poglavlju I.3. Priloga 1, obuhvataju i:

1. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99);
2. Metodologija za izradu procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj 35/04) i Metodologija za izradu procjene ugroženosti od požara ("Službene novine Federacije BiH", br. 8/11);
3. Uredba o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća planova zaštite od požara ("Službene novine Federacije BiH", br. 8/11);
4. Uredba o organizovanju službi zaštite i spašavanja Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 58/06 i 40/10);
5. Pravilnik o načinu rada i funkcioniranju štabova i povjerenika civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", br. 77/06 i 5/07);
6. Uredba o Federalnom Štabu civilne zaštite ("Službene novine Federacije BiH", br. 54/03 i 38/06, 74/07 i 63/11).

b) Osnovna literatura

Osnovna literatura ista je kao i za ispit vatrogasca (navedena u poglavlju I.4.).